

JÄTTEEN YHTEISKUNNALLINEN HISTORIA SUOMESSA

Yhteiskunnan suurten infrastruktuurijärjestelmien rakentaminen, muuttuminen ja ylläpitäminen ovat pitkiä monen ihmisiän mittaisia prosesseja. Nämä arjessa kriittiset ja samalla arkisen mieleen painumattomat sosiaaliteknologiset verkot mahdollistavat urbaanin, nykyaikaisen elämän. Niiden tarina on yhteiskunnallisten muutosten tarinaa. Suomen teollistumisen ja kaupungistumisen rinnalla on tapahtunut yhteiskunnan jättesytyminen. Kun ihmiset ovat vaiheittain siirtyneet omavaraistaloudesta teollisten tuotteiden kulutukseen, on jäte saanut täysin uusia ilmenemismuotoja. Se on nostettu yhteisölliseksi ongelmaksi uudestaan ja uudestaan. Teollisuus ja tiiviit yhteisöt ovat merkittävine pistekuormineen taas korostaneet näitä ympäristöongelmia.

Jätteenkäsittelyn tavat ja keinot ovat sosiaalisesti rakennettuja. Suurten kaupunkien ja teollisuuslaitosten jätteenkäsittelyjärjestelmien ohella katse on syytä ulottaa maaseudulle, sillä myös siellä yhteiskunnallinen muutos on merkittävää. Tällaisten infrastruktuurien historian selvittäminen on vaatinut tutkijoilta vuosikymmenien mittaista paneutumista jätteen luonteeseen, sille annettuihin merkityksiin, sekä jätteenkäsittelyn materiaaliseen todellisuuteen. Tässä numerossa käydään läpi Suomen jätehuollon pitkä historia 1800-luvulta nykypäivään kahden tällaista pitkästä antaumusta osoittavan tutkimusartikkelin kautta.

Tapio Katko ja Petri Juuti kokoavat artikkelissaan Suomen vesihuollon kehityksen keskeiset teemat yhteen ja sitovat tädäläisen vesi-infrastruktuurihistorian osaksi laajempaa kansainvälistä kontekstia. He osoittavat ne keskeiset teknologiset ratkaisut ja yhteiskunnalliset institutionaaliset päätökset, jotka

SISÄLLYS

Pääkirjoitus: Jätteen yhteiskunnallinen historia Suomessa Aaro Sahari	3
Artikkelit	
📄 Suomen vesihuollon kehitys kansainvälisessä kontekstissa Tapio S. Katko & Petri Juuti	5
📄 Lannanjalostamisesta kiertotalouteen: katsaus Suomen jätehuollon pitkän ajan kehitykseen Henry Nygård	25
Arviot	
Laivoista, rakkautella – Meriteknikan tarinankertojat (Saara Matala)	41
Suomalaisen moottorinvalmistuksen historiaa (Panu Nykänen)	46
Jäänmurtaja Sisu – Talvimerenkulkua kaikenikäisille (Saara Matala)	48
Järjestöt	
Tekniikan Waiheita ja tieteellisen julkaisemisen tulevaisuus – uuden päätoimittajan mietteitä tekniikan historian nykytilasta (Aaro Sahari)	51
Abstracts	54

määrittävät suomalaista puhdasta ja likaista vettä nykyisinkin. Poikkeuksellisen puhtas vesijohtovesi sekä uimakelpoiset järvet ja merenrannat ovat pitkällisen ja laaja-alaisen työn tulosta, eikä tämä asiointi ole mikään luonnollinen itsestään selvyyks.

Toisessa tutkimusartikkelissa Henry Nygård käy läpi toista keskeistä jätetyyppejä, kiinteitä yhdyskuntajätteitä. Hän tarkastelee suomalaisten yhdyskuntien hidasta muutosta maalaisesta monielinkeinoiseen nostaan näin esiin kiinteän jätteen fyysiset muutokset elinkeinojen ja elämäntapojen murrosten osana sekä näiden käsittelyyn valittujen teknologioiden ja prosessien kehityksen. Tässäkin tapauksessa Suomi on osa laajempaa kehitystä mutta samalla paikalliset ja valtiolliset erityispiirteet osoittavat päätöksenteon ja ympäristötekijöiden merkityksen jätehuollon kehityksessä. Yhdessä nämä kaksi artikkelia tarjoavat laaja-alaisen ja syvälle suomalaisen jätteen ja ympäristöajattelun teknologisiin piirteisiin läpäisevän näkymän yhteiskunnan muutoksista.

Satayksivuotias itsenäinen Suomi on digipöhinän läpitunkeman murroksen kourissa, eikä tämäkään julkaisu selviä siitä ilman määrätietoisia toimia ja vapaahoitoisia toimijoita. Teknologia on läpäissyt koko yhteiskunnan ja suurelta osin luonnollistettu sen verkostoihin. Suomalaiset tekniikan ja teknologian tarinat eivät selviä vain tekniikan suuria kansainvälisiä kertomuksia tubettamalla. Nyt jos koskaan tarvitaan suomenkielistä, tärkeitä ilmiöitä käsittelevää tutkimusta ja se taas tarvitsee vakaan tieteellisen välittäjän.

Hyvää kesää ja antoisia lukuhetkiä!

Aaro Sahari

Tekniikan Waiheita on Tekniikan Historian Seura THS ry:n kustantama aikakauslehti. Lehti ilmestyy neljä kertaa vuodessa. Lehden tilaushinta on 36 e/vuosi. Tilaukset ja osoitteenmuutokset: Sampsa Kaataja, sampsa.kaataja@ilry.fi, tai seuran www-sivujen kautta (www.ths.fi) tai seuran postiosoitteeseen (ks. sivu 2).

Tekniikan Historian Seuran jäsenille lehti lähetetään jäsenetuna. Kestotilaus jatkuu ilman eri uudistusta tilauksen peruutukseen asti. Tilauksen voi peruuttaa ilmoittamalla asiasta toimitukselle. Toimitus myy lehden vanhoja irtokappaleita, mikäli niitä on jäljellä.

Toimitus- ja ilmoitusmateriaali sähköpostitse päätoimittajalle tai toimitussihteerille. Normaalipostissa lähetettävän aineiston kohdalla ota yhteys toimitukseen (ks. toimituksen yhteystiedot s. 2). Lehti vastaanottaa julkaistavaksi kirjoituksia teknologian historian eri aloilta. Aineiston jättö: artikkeleiden osalta ota yhteys päätoimittajaan, muu aineisto numeroon 3/2018 6. elokuuta.

Lehti ottaa arvosteltavaksi alalta kirjoitettuja julkaisuja, painotuotteita ja näyttelykäsikirjoituksia. Lehti ei palauta pyytämättä lähetettyjä tekstinäytteitä tai valokuvia. Valokuvien käsittelystä pyydetään sopimaan erikseen päätoimittajan kanssa.

Artikkelien sisällöstä ja niissä esiintyvistä mielipiteistä vastaa kirjoittaja. Artikkelit tarkastetaan vertaisarviointimenetelmällä. Kuvamateriaalin luovuttaja vastaa kuvien julkaisuoikeudesta. Yksityiskohtaiset kirjoitus- ja aineisto-ohjeet löytyvät Tekniikan Historian Seuran kotisivuilta <http://www.ths.fi/fi/tekniikan-waiheita/kirjoita>.